

Politisk vilje vs. juridisk hjemmel

Forenings- og religionsfrihedens grænser ved krav om opløsning af religiøse organisationer

En forfatnings-, menneskeretlig og retssikkerhedsmæssig analyse med case fra debatten om Imam Ali-moskeen

Dokument-ID	IFDK-AN-003
Dato	18. februar 2026
Forfatter	Jonas Paludan
Udgivet af	Institut for Demokratisk Konsistens (IFDK)

Politisk vilje kan ikke erstatte juridisk hjemmel. Opløsning kræver dokumentation, proportionalitet og domstolsprøvelse.

Presse-resumé

Institut for Demokratisk Konsistens (IFDK) har analyseret den aktuelle debat om krav om lukning af religiøse organisationer i Danmark med udgangspunkt i debatten om Imam Ali-moskeen i København.

Analysen viser, at selv omfattende offentlig bekymring, politisk pres eller borgerforslag ikke i sig selv udgør et retligt grundlag for opløsning. Efter dansk forfatningsret kræver opløsning dokumentation for ulovligt formål eller systematisk ulovlig virksomhed samt domstolsprøvelse.

Justitsministeriets officielle besvarelse til Folketinget fastslår, at der på nuværende tidspunkt ikke er grundlag for at indlede en opløsningssag. Analysen belyser forskellen mellem politisk legitimitet og juridisk mulighed - og hvorfor retsstaten netop beskytter også upopulære organisationer.

Executive Summary

Debatten om opløsning af Imam Ali-moskeen illustrerer et konstitutionelt spændingsfelt mellem politisk handlekraft og retlige begrænsninger for statsmagten.

Krav om lukning er i offentligheden ofte begrundet med hensyn til fremmed statsindflydelse, radikaliserings og demokratiske værdier. Justitsministeriets svar til Folketinget fastslår imidlertid, at der på det foreliggende grundlag ikke er grundlag for at indlede en opløsningssag.¹

Analysens hovedpointe er, at politisk vilje ikke kan erstatte juridisk hjemmel: Opløsning af foreninger forudsætter klare retlige betingelser, dokumentation og domstolsprøvelse.

1. Problemstilling og afgrænsning

Analysen undersøger de retlige grænser for statslige indgreb mod foreninger og religiøse organisationer i Danmark. Fokus er på hjemmel, beviskrav, proportionalitet og domstolsprøvelse.

Analysen tager ikke stilling til konkrete efterretnings- eller sikkerhedsvurderinger, men til, hvilke retlige kriterier der skal være opfyldt, før staten kan opløse en forening.

2. Retskilder og metode

Analysen bygger på Danmarks Riges Grundlov, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) samt officielle dokumenter fra Folketinget og Justitsministeriet.

Metodisk anvendes en klassisk konstitutionel tilgang: (i) fastlæggelse af gældende ret (lex lata), (ii) anvendelse på den konkrete case, og (iii) vurdering af retssikkerhedsmæssige konsekvenser.

3. Foreningsfrihed (Grundlovens § 78)

Grundlovens § 78 beskytter retten til at danne foreninger i ethvert lovligt øjemed. Opløsning er et af de mest indgribende statslige tiltag og forudsætter, at foreningens formål er ulovligt, eller at den

virker ved vold eller lignende strafbare midler, samt at indgrebet kan underkastes domstolsprøvelse.²

Et centralt retssikkerhedsprincip er sondringen mellem individuelt ansvar og kollektiv tilskrivning: medlemmers strafbare forhold indebærer ikke i sig selv, at foreningen har et ulovligt formål.

4. Religionsfrihed (Grundlovens § 67) og EMRK

Grundlovens § 67 beskytter religionsudøvelse under forbehold af offentlig orden og sædelighed. Bestemmelsen er generel og skelner ikke mellem religioner.³

EMRK artikel 9 (religionsfrihed) og artikel 11 (foreningsfrihed) kræver, at indgreb er lovhjemlede, forfølger et legitimt formål og er nødvendige og proportionale i et demokratisk samfund.⁴

5. Case: Imam Ali-moskeen og Justitsministeriets vurdering

Debatten om Imam Ali-moskeen har i offentligheden været drevet af påstande om fremmed statsindflydelse og sikkerhedspolitiske bekymringer.

Justitsministeriets besvarelse til Folketinget konkluderer, at der på baggrund af de foreliggende oplysninger ikke er grundlag for at indlede en opløsningssag. Det illustrerer, at mistanke, politisk pres og folkelig mobilisering ikke i sig selv opfylder de retlige kriterier for opløsning.¹

6. Politisk legitimitet vs. retlig legitimitet

Casen viser en udbredt sammenblanding af politisk legitimitet (hvad et flertal ønsker) og retlig legitimitet (hvad staten må). Retsstatens kerne er, at magtudøvelse er bundet af lov og domstolskontrol.

At fastholde hjemmels- og beviskrav er ikke et udtryk for passivitet, men for institutionel styrke: frihedsrettigheder virker som værn mod vilkårlighed.

7. Konklusion

Politisk vilje kan ikke erstatte juridisk hjemmel. Opløsning af foreninger kræver klare retlige betingelser, dokumentation, proportionalitet og domstolsprøvelse.

Retsstatens principper er mest synlige i mødet med upopulære organisationer. Hvis kriterierne for opløsning udhules af politisk pres, svækkes mindretalsbeskyttelse, forudsigelighed og tillid til institutionerne.

Fodnoter og kilder

1. Justitsministeriets besvarelse af UUI alm. del spørgsmål 520 (2024-25), Folketinget.
<https://www.ft.dk/samling/20241/almDEL/uui/spm/520/svar/2162965/3069615/index.htm>
2. Danmarks Riges Grundlov § 78 (foreningsfrihed).
<https://www.ft.dk/da/dokumenter/bestil-publikationer/publikationer/grundloven/danmarks-riges-grundlov/kapitel-8/paragraf-78>
3. Danmarks Riges Grundlov § 67 (religionsfrihed).
<https://www.ft.dk/da/dokumenter/bestil-publikationer/publikationer/grundloven/danmarks-riges-grundlov/kapitel-7/paragraf-67>
4. Lov nr. 285 af 29. april 1992 (inkorporation af EMRK).
<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/1992/285>